

Onderzoek Mantelzorgers Gemeente Olst-Wijhe 2016

**Uitgevoerd door:
Gemeente Deventer
Team Kennis en Verkenning
Jaap Barink**

Olst-Wijhe, september 2016

doc.nr. 16.020166

Inhoud

Samenvatting: de uitkomsten op een rij	3
Inleiding	4
1 Profiel van de mantelzorgers	5
2 De ontvanger van mantelzorg	6
3 Verleende zorg en tijdsinvestering	8
4 Ervaren problemen door de mantelzorgers en ondersteuning	9
5 Waardering van mantelzorgers	12
6 Beknopte vergelijking onderzoeken 2011 en 2016	13
Bijlagen	14

Samenvatting: de uitkomsten op een rij

De uitkomsten van het onderzoek Mantelzorgers Olst-Wijhe 2016 worden hieronder beknopt weergegeven.

Profiel van de mantelzorg

- De groep mantelzorgers in de gemeente Olst-Wijhe telt 59% vrouwen en 41% mannen.
- Het zijn vooral oudere inwoners die mantelzorg verlenen.
- 81% van de mantelzorgers woont samen met een partner of een andere volwassene.
- 35% van de mantelzorgers verricht in het dagelijkse leven betaalde werkzaamheden.

De ontvanger van mantelzorg

- De meeste mantelzorgers (93%) verlenen zorg aan één persoon, zeven procent verleent aan twee personen mantelzorg.
- In de meeste gevallen (43%) is de ontvanger van de mantelzorg de eigen partner, op enige afstand gevolgd door één van de ouders (32%).
- In de meeste gevallen verleent de mantelzorg zorg aan een inwonend persoon (52%).
- Zeventig procent van de mantelzorgers verleent zorg aan een persoon met een lichamelijke beperking. Langdurig zieken zijn de in omvang tweede groep van zorgontvangers (29%).

Verleende zorg en tijdsinvesting

- Hulp met begeleiding en/of vervoer is veruit de meest geboden vorm van ondersteuning (78%). Tussen vijftig en zestig procent van de mantelzorgers verleent hulp bij administratieve en financiële zaken, biedt gezelschap of helpt in de huishouding.
- Ruim de helft van de mantelzorgers verleent iedere dag zorg.
- 1 tot 2 uur (31%) en 2 tot 4 uur (27%) per dag zijn de meest genoemde tijdsinvestering.
- Zestig procent van de mantelzorgers verleent al langer dan vijf jaar mantelzorg.
- Driekwart van de mantelzorgers ervaart het verlenen van mantelzorg als belastend.

Ervaren problemen en ondersteuning

- Een groot deel van de mantelzorgers in Olst-Wijhe zegt door het verlenen van mantelzorg problemen te ervaren. Lichamelijke problemen (27%), weinig vrije tijd (24%) en emotionele problemen (21%) zijn de meest genoemde.
- 58% van de mantelzorgers ontvangt op de één of andere manier ondersteuning bij de taken als mantelzorg. Het meest genoemd zijn de steun van familie en vrienden (22%).
- Driekwart van de mantelzorgers die hulp en ondersteuning ontvangen, is hierover tevreden.
- Respijtzorg is bij een groot deel van de mantelzorgers niet bekend. Zestien procent kent het alleen van naam, 62% heeft er nog nooit van gehoord. Een op de vijf mantelzorgers kent de naam respijtzorg en weet wat het inhoudt.
- Vier procent van de mantelzorgers maakt gebruik van respijtzorg.
- 45% van de mantelzorgers heeft behoefte aan één of meer vormen van ondersteuning. Het meest genoemd zijn huishoudelijke ondersteuning (20%) en een financiële tegemoetkoming (16%). Dit zijn ook de vormen van ondersteuning waaraan de meeste behoefte bestaat.
- Mantelzorgers weten in ruime meerderheid (63%) waar ze terecht kunnen voor hulp en ondersteuning bij het uitvoeren van mantelzorgtaken.
- Als men hulp en ondersteuning nodig heeft, denkt men in eerste instantie aan de Stichting Vrijwillige Thuiszorg Overijssel (28%) en de huisarts (27%).
- 58% van de mantelzorgers kent het Toegangsteam (Wmo-loket) van de gemeente Olst-Wijhe.
- Zes procent van de mantelzorgers weet heel goed voor wat voor zaken ze bij de Wmo-adviesraad Olst-Wijhe terecht kunnen, 46% 'zo'n beetje'.

Blijk van Waardering

- Van de ontvangers van mantelzorg in de gemeente Olst-Wijhe heeft 74% gebruik gemaakt van de actie Blijk van Waardering. Ruim de helft van de mantelzorgers is tevreden over de aanvraagprocedure via Vrijwillige Thuiszorg.
- Over de vorm van het Blijk van Waardering is bijna driekwart (73%) tevreden.
- De tevredenheid over de actie Blijk van Waardering is groot: 83% van de mantelzorgers voelt zich hierdoor gewaardeerd.

Inleiding

Aanleiding tot het onderzoek

De gemeente Olst-Wijhe evalueert in het najaar van 2016 haar mantelzorgbeleid. Voor de evaluatie wilde de gemeente graag antwoord op de volgende vragen: Hoe waardeert de mantelzorger de ondersteuning? Welke ondersteuning is vooral belangrijk? Zijn er suggesties over wat er beter of anders kan? Wat vinden mantelzorgers van de gemeentelijke 'Blijk van Waardering'?

Uitvoering van het onderzoek

Om antwoorden te krijgen op deze vragen heeft de gemeente in de zomer van 2016 een tevredenheidsonderzoek onder mantelzorgers uitgevoerd. Voor dat doel hebben ca. 300 bij Stichting Vrijwillige Thuiszorg ingeschreven mantelzorgers een persoonlijke uitnodiging ontvangen. Daarnaast is een open oproep gedaan via een persbericht en berichtgeving in IJsselberichten en op de gemeentelijke website. De doelgroep van het onderzoek kon de vragenlijst digitaal of op papier invullen. De gemeente heeft 137 bruikbare vragenlijsten ontvangen. Dat aantal is ruim voldoende om een betrouwbaar antwoord op de gestelde vragen te kunnen geven.

Leeswijzer

Deze rapportage bevat verder nog zes hoofdstukken en een aantal bijlagen. In de hoofdstukken 1 t/m 5 staan de volgende zaken centraal:

- Profiel van de mantelzorger;
- De ontvanger van mantelzorg;
- Verleende zorg en tijdsinvestering;
- Ervaren problemen door de mantelzorger en ondersteuning;
- Waardering van mantelzorgers.

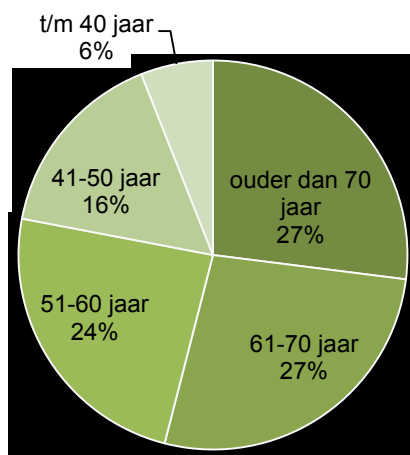
De gemeente Olst-Wijhe heeft eerder in 2011 een onderzoek onder mantelzorgers gehouden. De vragenlijst van destijds is in 2016 in iets gewijzigde vorm opnieuw gebruikt. Hoofdstuk 6 bevat een beknopte vergelijking tussen de onderzoeksuitkomsten uit 2011 en 2016. In de bijlagen 1 t/m 7 staan de gegeven open antwoorden op de gestelde vragen, bijlage 8 bevat tabellen met de uitkomsten uit 2011 en 2016. De vragenlijst van het onderzoek is als bijlage 9 toegevoegd.

1 Profiel van de mantelzorg

Wie is de mantelzorg in de gemeente Olst-Wijhe? In dit eerste hoofdstuk komen enkele kenmerken van de mantelzorg aan bod.

Op basis van dit onderzoek kan worden gesteld dat de groep mantelzorgers in de gemeente Olst-Wijhe 59% vrouwen en 41% mannen telt. Het zijn vooral oudere inwoners die mantelzorg verlenen. Ruim de helft van de mantelzorgers is de leeftijd van zestig jaar gepasseerd, te weten: 27% 61-70 jarigen en eenzelfde aandeel 70-plussers. Daarna volgen een groep van 24% 51-60 jarigen en 16% mantelzorgers in de leeftijd 41-50 jaar. Een klein aandeel van zes procent is hooguit veertig jaar oud.

Figuur 1 Leeftijd van de mantelzorg

Het merendeel van de mantelzorgers (81%) woont samen met een partner of met een andere volwassene, onder te verdelen in 61% zonder en 20% met thuiswonende kinderen. Verder is dertien procent alleenwonend en is vijf procent een alleenstaande ouder. Een enkele mantelzorgers hoort tot een ander type huishouden.

In totaal 35% van de mantelzorgers verricht in het dagelijkse leven betaalde werkzaamheden. Hiervan werkt 23% wekelijks tot en met 20 uur, 26% tussen 21 en 30 uur en 51% verricht wekelijks meer dan 30 uur betaalde werkzaamheden.

De mantelzorgers is ook gevraagd naar het gezamenlijk netto inkomen van het huishouden. Deze vraag is door de helft van de respondenten beantwoord. Op basis van hun antwoorden kan de groep mantelzorgers worden onderverdeeld in:

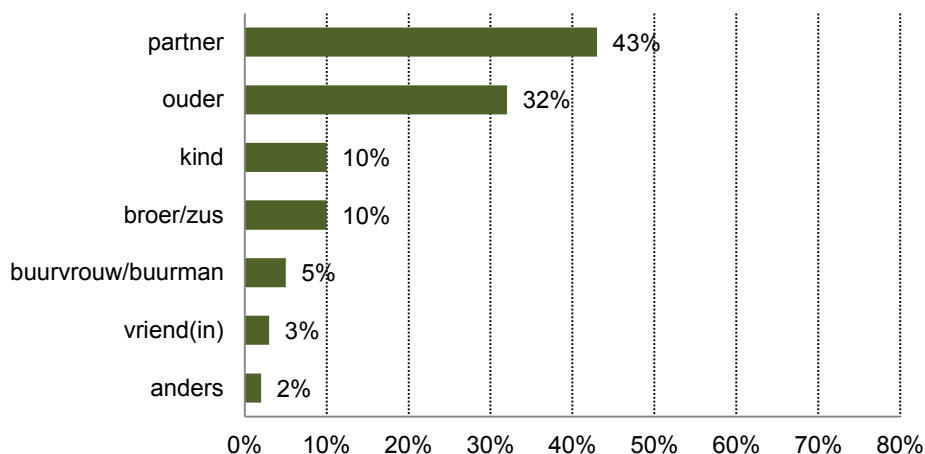
- 16% met een inkomen tot € 11.500, dat is het minimum inkomen voor een alleenstaande of een alleenstaande ouder;
- 24% met een inkomen tussen € 11.500 en € 16.500, het laatste is het minimum inkomen van gehuwde/samenwonende partners;
- 29% met een inkomen tussen € 16.500 en € 22.000, het laatste is het netto modaal inkomen;
- 31% met een hoger inkomen dan € 22.000, dus een bovenmodaal inkomen.

2 De ontvanger van mantelzorg

Wat is de relatie tussen de mantelzorger en de ontvanger van de zorg? Wonen mantelzorger en ontvanger bij elkaar in huis of op verschillende adressen? Met welke beperkingen hebben ontvangers van mantelzorg te maken?

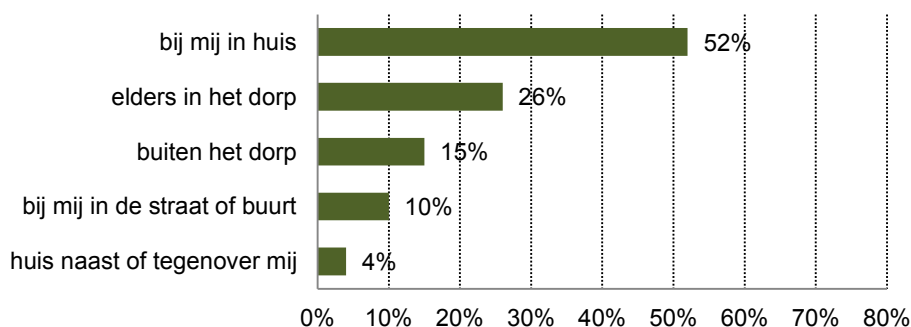
De meeste mantelzorgers in de gemeente Olst-Wijhe (93%) verlenen zorg aan één persoon, zeven procent verleent aan twee personen mantelzorg. In de meeste gevallen (43%) is de ontvanger van de mantelzorg de eigen partner, op enige afstand gevolgd door één van de ouders (32%). Tien procent van de zorgontvangers is een kind van de mantelzorger, eenzelfde aandeel is een broer of zus. Daarna volgen buurvrouw of buurman (5%) en vriend of vriendin (3%). De twee procent 'anders' in figuur 2 betreft drie respondenten: twee respondenten verlenen zorg aan een kennis, één respondent aan zijn of haar schoonmoeder.

Figuur 2 De ontvanger van de mantelzorg (meer antwoorden mogelijk)

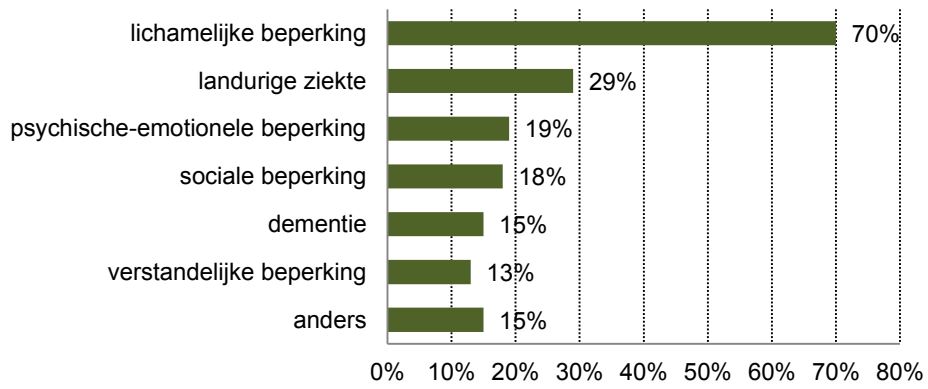
In de meeste gevallen biedt de mantelzorger zorg aan een inwonend persoon (52%). Veertig procent verzorgt iemand in het eigen dorp, onder te verdelen in: 4% in een naast- of tegenovergelegen huis, 10% in de eigen straat of buurt en 26% elders in het dorp. Vijftien procent van de mantelzorgers biedt zorg aan iemand buiten het eigen dorp.

Figuur 3 Woonlocatie van de ontvanger van de mantelzorg (meer antwoorden mogelijk)

Een ruime meerderheid van zeventig procent van de mantelzorgers verleent zorg aan een persoon met een lichamelijke beperking. Op ruime afstand zijn langdurig zieken de in omvang tweede groep van zorgontvangers (29%), gevolgd door personen met een psychisch-emotionele beperking (19%) of een sociale beperking (18%). Rond vijftien procent van de zorgontvangers heeft te maken met dementie of een verstandelijke beperking. De categorie 'anders' in figuur 4 betreft in totaal twintig respondenten, waaronder vier respondenten die een herseninfarct, vier respondenten die 'ouder worden' en drie respondenten die de ziekte van Parkinson als beperking van de ontvanger van de zorg noemen.

Figuur 4 Beperking(en) van de ontvanger van de mantelzorg (meer antwoorden mogelijk)

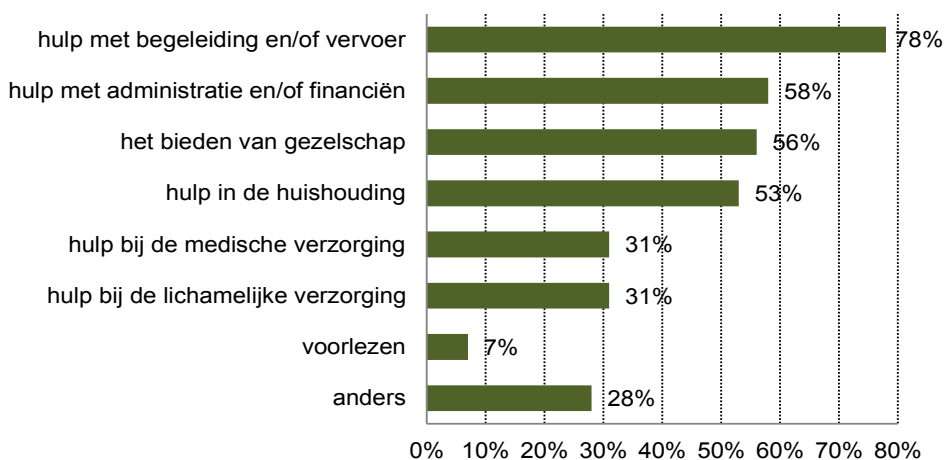

3 Verleende zorg en tijdsinvestering

Het verlenen van mantelzorg is niet voor iedereen hetzelfde. De één biedt hulp in en om het huis, een ander verleent mantelzorg in de vorm van gezelschap en voor nog weer een ander is mantelzorg het verzorgen van vervoer of begeleiden van bezoeken of afspraken buitenshuis. Hieronder wordt duidelijk wat voor soort hulp de mantelzorger in Olst-Wijhe biedt. Ook wordt duidelijk hoeveel dagen in de week men bezig is met mantelzorg, hoeveel uur per dag en hoe lang men al mantelzorg verleent. Tot slot komt aan bod hoe belastend de mantelzorg wordt ervaren.

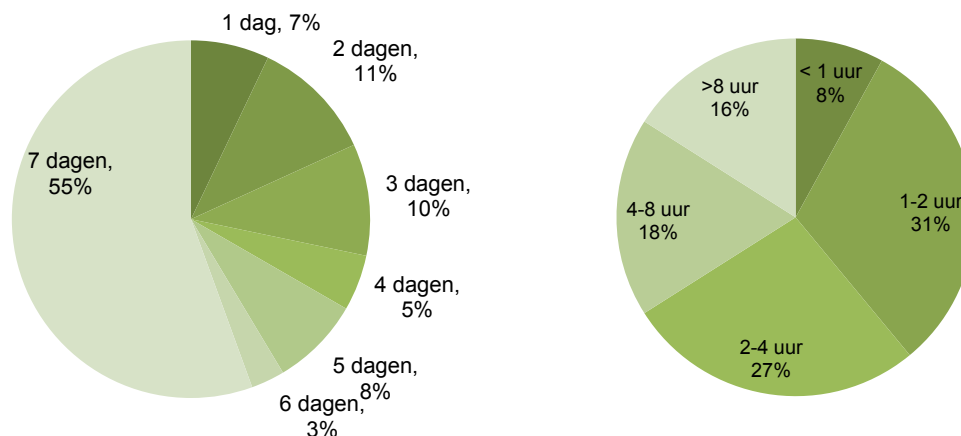
Mantelzorgers verlenen op diverse manieren zorg. Gemiddeld gaat het om 3 tot 4 typen van zorg of ondersteuning. Uit figuur 5 blijkt dat hulp met begeleiding en/of vervoer veruit de meest geboden vorm van ondersteuning is (78%). Tussen vijftig en zestig procent van de mantelzorgers verleent hulp bij administratieve en financiële zaken, biedt gezelschap of helpt in de huishouding. Bijna één op de drie mantelzorgers biedt hulp bij de medische en lichamelijke verzorging. De 28% 'anders' in figuur 5 betreft overwegend boodschappen doen, maaltijdbereiding en 'voorkomende werkzaamheden'.

Figuur 5 Verleende zorg (meer antwoorden mogelijk)

Uit figuur 6 blijkt dat ruim de helft van de mantelzorgers iedere dag zorg verleent. Bijna één op de vijf mantelzorgers is hooguit twee dagen per week actief, vijftien procent verleent drie tot vier dagen zorg en elf procent vijf tot zes dagen. Qua gemiddelde tijdsbesteding per dag zijn 1 tot 2 uur (31%) en 2 tot 4 uur (27%) de meest genoemde. Zestig procent van de mantelzorgers verleent al langer dan vijf jaar mantelzorg, bij aandelen van zeventien procent is de verleende zorgduur 1 tot 3 jaar of 3 tot 5 jaar. Zes procent is het afgelopen jaar begonnen met het verlenen van mantelzorg.

Figuur 6 Tijdsinvestering mantelzorg (dagen per week en uren per dag)

Driekwart van de mantelzorgers ervaart het verlenen van mantelzorg als belastend, waarvan 58% redelijk belastend en 16% heel erg belastend.

Tabel 1 Ervaren belasting van het verlenen van mantelzorg

helemaal niet belastend	26%
redelijk belastend	58%
heel erg belastend	16%

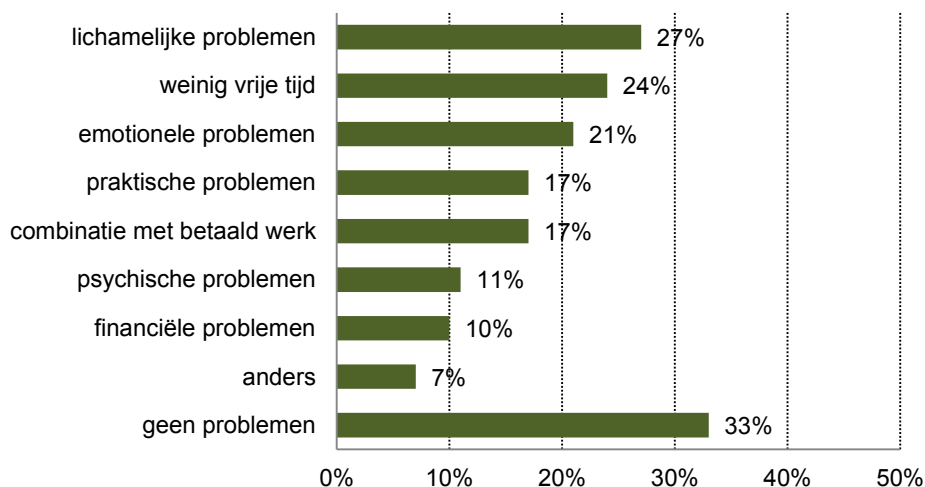
4 Ervaren problemen door de mantelzorgers en ondersteuning

In dit hoofdstuk wordt gekeken welke problemen de mantelzorgers in de gemeente Olst-Wijhe ervaart, welke ondersteuning men bij de taken als mantelzorgers ontvangt en in hoeverre men behoefte heeft aan ondersteuning.

Ervaren problemen

Een groot deel van de mantelzorgers in Olst-Wijhe zegt door het verlenen van mantelzorg problemen te ervaren. Lichamelijke problemen (27%), weinig vrije tijd (24%) en emotionele problemen (21%) zijn de meest genoemde. Op plaats vier volgen praktische problemen en de combinatie met betaald werk (17% elk). Psychische en financiële problemen spelen bij tien procent van de mantelzorgers. Een derde van de groep mantelzorgers ervaart geen problemen. De antwoorden van de zeven procent mantelzorgers in de categorie 'anders' zijn verwerkt in bijlage 1.

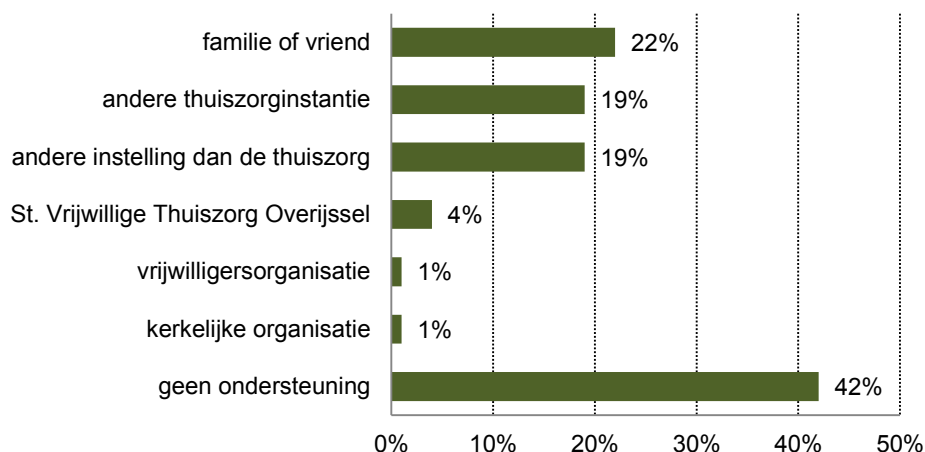
Figuur 7 Ervaren problemen door de mantelzorgers (meer antwoorden mogelijk)

Ontvangen ondersteuning

Een meerderheid van 58% van de mantelzorgers ontvangt op de één of andere manier ondersteuning bij de taken als mantelzorgers. Het meest genoemd zijn de steun van familie en vrienden (22%). Vier procent ontvangt ondersteuning van de Stichting Vrijwillige Thuiszorg Overijssel, negentien procent noemt een andere thuiszorginstantie en eenzelfde aandeel een andere instelling dan de thuiszorg. Een enkeling wordt ondersteund door een vrijwilligersorganisatie of een kerkelijke organisatie.

Figuur 8 Ondersteuning bij het uitvoeren van mantelzorgtaken (meer antwoorden mogelijk)

Een ruime meerderheid van driekwart van de mantelzorgers die hulp en ondersteuning ontvangen, is hierover tevreden. De tevredenheid kan worden onderverdeeld in 12% zeer tevreden en 63% tevreden. Een op de vijf mantelzorgers is niet tevreden maar ook niet ontevreden over de hulp en ondersteuning, zes procent is ontevreden.

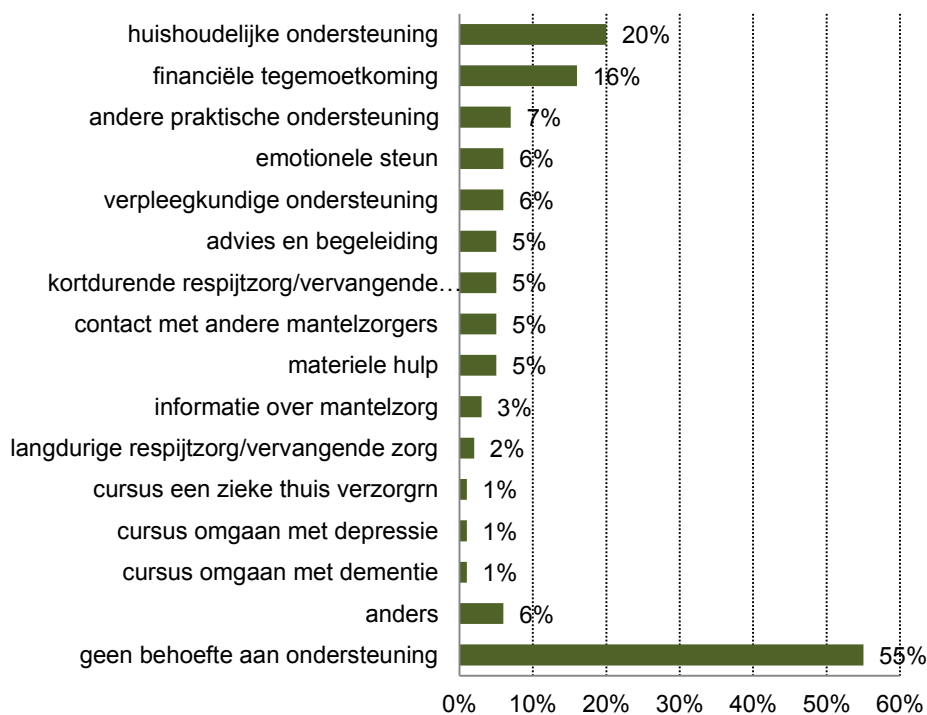
Respijtzorg

Respijtzorg is het tijdelijk volledig overnemen van de zorgtaken van de mantelzorger, ook wel vervangende zorg genoemd. Dit kan voor een enkele keer zijn, maar ook voor regelmatig terugkerende zorgovername. De vervangende zorg kan variëren van enkele uren tot vakantie-opvang van enkele weken. Daarnaast kan respijtzorg zowel thuis als buitenshuis geboden worden. Respijtzorg is bij een groot deel van de mantelzorgers in Olst-Wijhe niet bekend. Zestien procent kent het alleen van naam, 62% heeft er nog nooit van gehoord. Een op de vijf mantelzorgers kent de naam respijtzorg en weet wat het inhoudt. In totaal vier procent van de mantelzorgers maakt gebruik van respijtzorg, te weten: drie procent soms en één procent vaak.

Behoeftte aan ondersteuning

Aan de mantelzorgers is ook gevraagd of ze behoefte hebben aan ondersteuning. Uit de volgende figuur blijkt dat in totaal 45% van de mantelzorgers behoefte heeft aan één of meer vormen van ondersteuning, 55% heeft die behoefte niet. Het meest genoemd zijn huishoudelijke ondersteuning (20%) en een financiële tegemoetkoming (16%). Dit zijn ook de vormen van ondersteuning waaraan de meeste behoefte bestaat (zie tabel 2). Een financiële tegemoetkoming is vooral genoemd door mantelzorgers met een inkomen tot € 11.500 en in de inkomenscategorie € 11.500 tot € 16.500 (sociale minima). De antwoorden van de zes procent mantelzorgers in de categorie 'anders' in figuur 9 zijn verwerkt in bijlage 2.

Figuur 9 Behoeftte aan ondersteuning als mantelzorger (meer antwoorden mogelijk)

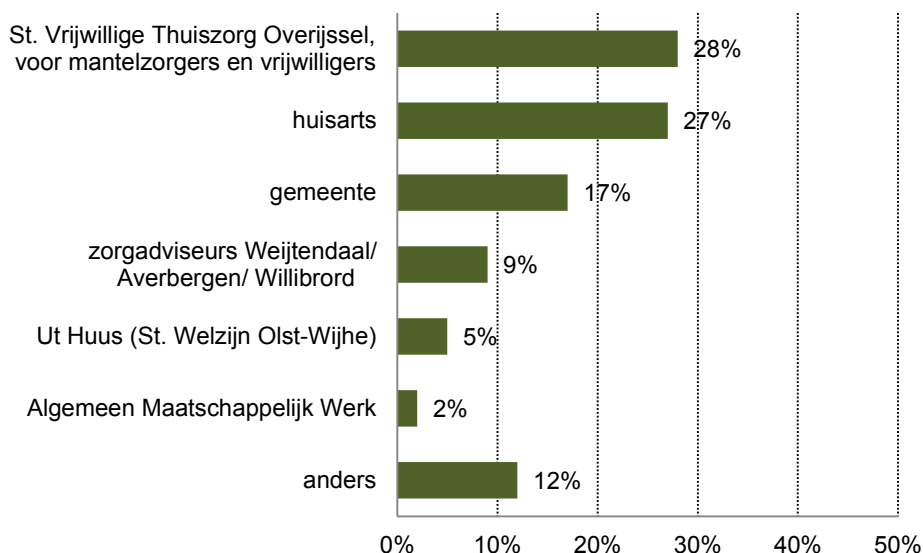

Tabel 2 Vorm van ondersteuning waaraan het meste behoefte bestaat

huishoudelijke ondersteuning	13%
financiële tegemoetkoming	11%
verpleegkundige ondersteuning	5%
emotionele steun	5%
andere praktische ondersteuning	3%
kortdurende respijtzorg / vervangende zorg	3%
materiële hulp	2%
contact met andere mantelzorgers	1%
langdurige respijtzorg / vervangende zorg	1%
advies en begeleiding	1%
cursus omgaan met dementie	1%
cursus omgaan met depressie	1%
anders	6%

Mantelzorgers in de gemeente Olst-Wijhe weten in ruime meerderheid (63%) waar ze terecht kunnen voor hulp en ondersteuning bij het uitvoeren van mantelzorgtaken. Als men hulp en ondersteuning nodig heeft, denkt men in eerste instantie aan de Stichting Vrijwillige Thuiszorg Overijssel (28%) en de huisarts (27%). De antwoorden van de twaalf procent procent mantelzorgers in de categorie 'anders' in figuur 10 zijn verwerkt in bijlage 3. Carinova en de Parabool zijn de meest genoemde andere antwoorden.

Figuur 10 Organisatie waar men in eerste instantie aan denkt in geval van ondersteuning

Ondersteuning vanuit de gemeente

De gemeente Olst-Wijhe komt met zeventien procent op de derde plaats van instanties waar mantelzorgers het eerst aan denken bij ondersteuning. Desgevraagd antwoordde 58% van de mantelzorgers het Toegangsteam (Wmo-loket) van de gemeente Olst-Wijhe te kennen. Van hen antwoordde 78% een beetje te weten voor welke zaken men bij het Toegangsteam terecht kan, 5% zegt dit heel goed te weten en 17% weet dit niet.

Op de stelling of de gemeente Olst-Wijhe voldoende aandacht heeft voor mantelzorgers, antwoordden de meeste mantelzorgers neutraal (73%). Negentien procent is het met deze stelling eens, acht procent is het er niet mee eens.

Tabel 3 De gemeente Olst-Wijhe heeft voldoende aandacht voor mantelzorgers.

helemaal mee eens	1%
mee eens	18%
neutraal	73%
mee oneens	5%
helemaal mee oneens	3%

Wmo-Adviesraad Olst-Wijhe

De mantelzorgers is ook gevraagd of ze weten voor wat voor zaken ze bij de Wmo-Adviesraad Olst-Wijhe terecht kunnen. Zes procent van de mantelzorgers zegt dat heel goed te weten, 46% 'zo'n beetje'. Verder zegt 26% van de mantelzorgers de adviesraad te kennen, maar niet te weten wat ze doen en kent 22% de Wmo-Adviesraad Olst-Wijhe niet.

Ideeën over betere ondersteuning

Aan de mantelzorgers is ook gevraagd of ze ideeën hebben over manieren waarop de mantelzorgers beter ondersteund kan worden. Hun antwoorden zijn opgenomen in bijlage 4.

5 Waardering van mantelzorgers

De gemeente wil de mantelzorgers jaarlijks graag waarderen voor hun inzet. Sinds 2015 gebeurt dit door de actie Blijk van Waardering. Zorgontvangers kunnen VVV-bonnen aanvragen om als dank aan hun mantelzorger(s) te geven. De aanvraag kan digitaal of op papier worden ingediend. Vrijwillige Thuiszorg voert de aanvraag namens de gemeente uit, zodat zorgontvangers/mantelzorgers rechtstreeks in contact komen met de mantelzorgconsulent.

Van de ontvangers van mantelzorg in de gemeente Olst-Wijhe heeft 74% gebruik gemaakt van de actie Blijk van Waardering. Ruim de helft van de mantelzorgers is tevreden over de aanvraag-procedure via Vrijwillige Thuiszorg (8% zeer tevreden ,48% tevreden). Veertien procent van de mantelzorgers is niet tevreden maar ook niet ontevreden, vier procent is ontevreden en een kwart kan dit niet beoordelen.

Over de vorm van het Blijk van Waardering is bijna driekwart (73%) tevreden. Een enkele mantelzorger (2%) ontvangt liever een speciaal in Olst of Wijhe te besteden winkeliersbon, eenzelfde aantal geeft de voorkeur aan een persoonlijk presentje, zeven procent ontvangt liever meer ondersteuning. Door vijftien procent van de mantelzorgers is een andere vorm van blijk van waardering genoemd. Hun antwoorden zijn verwerkt in bijlage 5. Geld is de meest genoemde andere vorm (door 13 respondenten genoemd, 4 van hen gaven eerder aan behoefte te hebben aan ondersteuning in de vorm van een financiële tegemoetkoming).

De tevredenheid over de actie Blijk van Waardering is groot: 83% van de mantelzorgers voelt zich hierdoor gewaardeerd. Een enkeling (3%) noemt de actie overbodig, acht procent had liever meer ondersteuning gewild, zes procent noemt een ander antwoord. De door de laatste respondenten genoemde antwoorden zijn verwerkt in bijlage 6. De mantelzorgers is tot slot gevraagd of ze ideeën hebben over manieren waarop de mantelzorger beter gewaardeerd kan worden. Hun uiteenlopende ideeën zijn opgenomen in bijlage 7.

6 Beknopte vergelijking onderzoeken 2011 en 2016

De gemeente Olst-Wijhe heeft eerder in 2011 een onderzoek onder mantelzorgers uitgevoerd., De vragenlijst van destijds is met een paar kleine wijzigingen en aanvullingen in 2016 opnieuw gebruikt. In dit laatste hoofdstuk wordt waar mogelijk een beknopte vergelijking tussen de uitkomsten uit 2011 en 2016 gepresenteerd.

Bijlage 8 bevat tabellen waarin de uitkomsten van de onderzoeken in 2011 en 2016 naast elkaar zijn gezet. Hieronder wordt ingegaan op opvallende afwijkingen in 2016 in vergelijking met 2011.

- Het aandeel mantelzorgers jonger dan 60 jaar is gestegen, het aandeel oudere mantelzorgers gedaald.
- Er zijn iets meer mantelzorgers die betaalde werkzaamheden verrichten.
- Er wordt in 2016 meer mantelzorg aan ouders verleend dan in 2011.
- Er wordt minder vaak zorg verleend aan een huisgenoot en vaker aan een inwoner elders in de gemeente.
- Er wordt minder vaak dan in 2011 hulp bij de lichamelijke verzorging geboden en vaker hulp bij de medische verzorging.
- De tijdbesteding is minder vaak dan in 2011 één dag in de week of zeven dagen in de week. Twee tot vijf dagen in de week is iets vaker genoemd dan in 2011.
- De gemiddelde tijdbesteding per dag is vaker dan in 2011 tussen 1 en 2 uur en tussen 2 en 4 uur. De aandelen minder dan 1 uur en meer dan 8 uur zijn afgenomen.
- Er zijn minder mantelzorgers die hun zorgtaken redelijk belastend vinden en iets meer mantelzorgers noemen hun taken heel erg belastend.
- Het aandeel mantelzorgers dat ondersteuning ontvangt bij hun taken is toegenomen.
- De tevredenheid over de hulp en ondersteuning is groter dan in 2011.
- De onbekendheid met respijtzorg is iets afgenomen.
- Er zijn meer mantelzorgers dan in 2011 die behoefte hebben aan huishoudelijke ondersteuning of een financiële tegemoetkoming.
- De naamsbekendheid van het Toegangsteam van de gemeente Olst-Wijhe is afgenomen.
- De inhoudelijke onbekendheid met het Toegangsteam is afgenomen.
- Minder mantelzorgers dan in 2011 zijn het eens of oneens met de stelling “De gemeente Olst-Wijhe heeft voldoende aandacht voor mantelzorgers”, het aantal neutrale antwoorden is gestegen.

Bijlagen

Bijlage 1 Open antwoorden loopt zelf als mantelzorger tegen één of meerdere problemen aan

- Altijd, op elk moment kan er een probleem zijn waardoor ik in de buurt moet zijn of moet zorgen dat ze op iemand terug kan vallen.
- De instanties waarvoor zoveel papieren gegevens nodig zijn en beloftes niet nakomen.
- Door het zelf ouder worden, wordt het zwaarder.
- Ik ben zelf ook chronisch ziek en we helpen elkaar, en samen ondersteunen we de buurman.
- Soms het gevoel dat je alleen maar alles voor anderen doet en er daardoor niet meer voor jezelf bent.
- Soms zwaar op allerlei manieren.
- We worden zelf ook ouder.
- Word/ben zelf ook oud en heb allerlei lichamelijke problemen.
- Zorg over de toekomst.
- Zwaar werk.

Bijlage 2 Open antwoorden waaraan behoefte als mantelzorger

- Directe hulp, wanneer lichamelijke beperking plotseling zeer beperkt werd. Waar moet je heen? Verzekering, ziektekostenverzekering, ziekenhuis, gemeente.
- Het is gewoon soms moeilijk als je als enige kunt helpen met je eigen gezin en er niet meerdere zijn zodat je het in je familie zou kunne verdelen.
- Meer informatie over kortdurende respijtzorg, via een mail of folder.
- Meer informatie via mail respijtzorg.
- Soms wel / soms niet.
- Tuinonderhoud.
- Wij gaan naar de Huuskamer.
- Ziekenhuis+artsbezoek: 2 uur reizen voor een afspraak is en grote aanslag op vrije dagen bij een 40-urige werkweek.

Bijlage 3 Open antwoorden organisatie als eerste gedacht bij ondersteuning

- 't Wooldhuis Heino
- Buurtzorg
- Carinova (5 keer genoemd)
- Familie
- Het mooiste zou zijn uit de eigen familie maar dit kan niet.
- Hulp in de huishouding.
- Meer hulp van nieuwe zorg
- Parabool (3 keer genoemd)
- Vrijwilligers voor artsbezoek en boodschappen halen.

Bijlage 4 Ideeën over manieren waarop de mantelzorger beter ondersteund kan worden

- Aandacht geven aan iedere unieke situatie, want geen enkele situatie per gezin is hetzelfde en wordt wel hetzelfde beoordeeld.
- Af en toe wat met de mantelzorgers doen, een dagje uit of zo.
- Algemene informatie over bijn. begeleiding van mensen die eigenlijk een bewindvoerder nodig hebben, maar dit pertinent niet willen.
- Betere ondersteuning via de gemeente, zodat mantelzorguren verminderd kan worden.
- Blijk van waardering, cursus geven hoe omgaan met mantelzorg c.q. de mogelijkheid bieden keuzes te maken uit trainingen of cursussen.
- Communicate tussen instellingen.
- Contacten via huisarts met degene die mantelzorg ontvangt. Deze zal duidelijk gemaakt moeten worden dat er meer hulp bestaat dan die van kinderen alleen. Zeker als die zelf ouder (60) worden en werken (kostverdiener) en diens kinderen en kleinkinderen ook behoefte hebben aan contact met de mantelzorger.
- Een keer per jaar een aardigheidje, zodat hij/zij het gevoel krijgt dat hij/zij toch gewaardeerd wordt.
- Financieel.
- Gespreksavonden met andere mantelzorgers.
- Het wordt onderschat dat mantelzorg voor een zorgkind het hele gezin treft en voor iedereen belastend is.
- Hulp in de huishouding.
- Indicaties voor Hv1 en Hv2 inzetten, zeker er niet op korten of weigeren.
- Is per geval anders.
- Luisteren naar de zorgvrager en dit niet afdoen met minimale zorg en niet zoveel bewijsstukken en gegevens moeten leveren. Erg omslachtig en niet te overzien. Bovendien vernederend voor zorgvrager. Hij/zij heeft al heel veel opzij moeten zetten om de zorg te vragen. Voor de mantelzorger onnodig werk en tijd die aan persoonlijke zorg besteed had kunnen/moeten worden.

- Luisteren naar mensen.
- Meer financiële ondersteuning.
- Meer huishoudelijke hulp.
- Misschien dat ze vaker vanuit de gemeente meer aandacht en informatie aan mantelzorg moeten besteden en meer hulp bieden.
- PR omdat je te laat bent als je ze nodig hebt en je vervolgens wekenlang zelf alles moet uitzoeken.
- Royaler mantelzorgcomplimentje.
- Vanuit de gemeente een bericht krijgen wanneer er opnieuw een aanvraag moet worden ingediend i.v.m. continuering van ondersteuning.
- Voldoende geschikte werkplekken/dagbesteding voor mensen met een beperking.
- Zorgen dat aanvragen voor hulp enz. snel behandeld worden. Je vraagt om hulp wanneer dat nodig is, dus direct reageren.

Bijlage 5 Open antwoorden tevreden over de vorm van het Blijk van Waardering

- Hebben het wel aangevraagd maar nooit wat van weer gehoord en dat vind ik zeer kwalijk.
- ik heb geen reactie ontvangen op de aanvraag.
- Ik heb nog nooit iets ontvangen.
- Ik krijg niet wat aangezien ik mantelzorger ben in een andere gemeente dan Olst/Wijhe.
- In een andere gemeente woont de zorgvrager.
- Liever geld (13 keer genoemd).
- Wij zijn zorgers voor elkaar, dus dan telt het niet?

Bijlage 6 Open antwoorden tevreden over actie Blijk van Waardering

- Een hoger bedrag.
- Hulp in huis.
- Je moet heel wat kilometers maken om ook nog een VVV-bon op te halen, als je aan de andere kant van Raalte woont.
- Ontvanger mantelzorg woont in Deventer.
- VVV-bonnen beperkt in te leveren.
- VVV-bonnen zijn vrij onpersoonlijk.
- Welke waardering?

Bijlage 7 Ideeën over manieren waarop de mantelzorger beter gewaardeerd kan worden

- 200 euro mantelzorgcompliment zou fijn zijn. Ook zou het landelijk hetzelfde bedrag moeten zijn in alle gemeentes.
- Bij noodzaak ondersteuning geven.
- Door SVB werd een waardering van 200 euro uitgekeerd.
- Een hoger bedrag.
- Financiële ondersteuning.
- Geen bonnen maar geld op de rekening.
- Geldbedrag.
- Gezelschap waardoor meer vrije tijd voor mij mogelijk is.
- Het moet gewaardeerd worden door degene die je de hulp verleent.
- Hoeft niet altijd in geld uitgedrukt worden, maar tegemoetkoming in auto-/benzinekosten. Ik rij min. 1 keer per week 38 km om voor mijn moeder te zorgen.
- Huishoudelijke ondersteuning meer waarderen.
- Ik heb hem ingediend namens mijn zoon als verzorgende (zoon is minderjarig).
- Ik vind het erg dat degene die mantelzorg krijgt bij mij woont en gekort word omdat hij bij mij woont, vind ik schandalig.
- Jammer dat het geld VVV-bonnen zijn geworden.
- Mantelzorgen is een belasting wanneer de ontvanger deze als vanzelfsprekend ervaart! Brochures voor ontvangers van mantelzorg, waarin dit onder de aandacht wordt gebracht.
- Keukentafelgesprek blijven houden met wmo.
- Mijn broer is niet woonachtig in Olst-Wijhe. Ik, als mantelzorger wel. Hij kan dus ook niet gebruik maken van de actie van Olst-Wijhe.
- Nooit over nagedacht. Maar we zijn voor ons gevoel wel "onzichtbaar" maar o, zo onmisbaar!
- Nou ik zou ook wel VVV-bonnen willen uit waardeering, maar helaas nooit gezien of gehoord. Wel jammer en dit moet ik dan wel invullen. Beetje raar en vreemd.
- Omdat je de wegen cq procedure niet kent ben je te laat met aanvragen, bijv. jaar 2015. Je ontvangt dan ook maar een gedeelte, ondanks uitleg.
- Zo nu en dan erkenning voor de inspanning is mooi. Ben blij met uw actie blijk voor waardering.

Bijlage 8 Vergelijkende tabellen resultaten 2011 en 2016

Aan wie verleent u mantelzorg? (meer antwoorden mogelijk)		
	2016	2011
ouder	32%	27%
partner	43%	46%
kind	10%	12%
broer/zus	10%	6%
ander familielid	2%	6%
buurvrouw/buurman	5%	7%
vriend(in)	3%	3%

Waar woont degene aan wie u mantelzorg verleent? (meer antwoorden mogelijk)		
	2016	2011
bij mij in huis	52%	64%
in een huis naast of tegenover dat van mij	4%	3%
bij mij in de straat of buurt	10%	10%
elders in het dorp	26%	16%
buiten het dorp	15%	16%

Waaruit bestaat de mantelzorg die u geeft? (meer antwoorden mogelijk)		
	2016	2011
hulp in de huishouding	53%	52%
hulp bij de lichamelijke verzorging	31%	39%
hulp bij de medische verzorging	31%	26%
hulp met administratie en/of financiën	58%	55%
hulp met begeleiding en/of vervoer	78%	76%
het bieden van gezelschap	56%	50%
voorlezen	7%	9%

Welke beperking heeft degene aan wie u mantelzorg biedt? (meer antwoorden mogelijk)		
	2016	2011
dementie	15%	15%
langdurige ziekte	29%	24%
lichamelijke beperking	70%	75%
verstandelijke beperking	13%	13%
sociale beperking	18%	23%
psychische – emotionele beperking	19%	14%

Hoeveel dagen in de week besteedt u aan mantelzorg?		
	2016	2011
1	7%	12%
2	11%	8%
3	10%	5%
4	5%	4%
5	8%	2%
6	3%	3%
7	55%	66%

Hoeveel uur besteedt u gemiddeld per dag aan mantelzorg?		
	2016	2011
minder dan 1 uur	8%	15%
tussen 1 en 2 uur	40%	25%
tussen 2 en 4 uur	26%	21%
tussen 4 en 8 uur	18%	19%
meer dan 8 uur	16%	20%

Hoe lang verleent u al mantelzorg?		
	2016	2011
korter dan 3 maanden	0%	2%
3 tot 6 maanden	2%	3%
6 tot 12 maanden	4%	8%
1 tot 3 jaar	17%	20%
3 tot 5 jaar	17%	10%
langer dan 5 jaar	60%	57%

Hoe ervaart u de zwaarte van het verlenen van mantelzorg?

	2016	2011
helemaal niet belastend	26%	22%
redelijk belastend	58%	65%
heel erg belastend	16%	12%

Ondersteuning

Ontvangt u op dit moment ondersteuning bij uw taken als mantelzorger? (meer antwoorden mogelijk)

	2016	2011
nee	42%	47%
ja	58%	53%

Bent u tevreden over de hulp en ondersteuning die u krijgt bij uw taken als mantelzorger? (meer antwoorden mogelijk)

	2016	2011
zeer tevreden	12%	22%
tevreden	63%	44%
niet tevreden, maar ook niet ontevreden	19%	27%
ontevreden	6%	6%
zeer ontevreden	0%	1%

Loopt u zelf als mantelzorger tegen één of meerdere problemen aan? (meer antwoorden mogelijk)

	2016	2011
nee	33%	30%
ja, lichamelijke problemen	27%	31%
ja, praktische problemen	17%	15%
ja, psychische problemen	11%	9%
ja, de combinatie met betaald werk	17%	11%
ja, weinig tijd voor sociale contacten en hobby's/ vrijtijdsbesteding	24%	25%
ja, emotionele problemen	21%	15%
ja, financiële problemen	10%	7%

Wist u voordat u de omschrijving hierboven las wat respijtzorg is?

	2016	2011
ik kende het alleen van naam	16%	16%
ik kende de naam en ik wist wat het inhield	21%	16%
nee, ik had er nog nooit van gehoord	62%	68%

Maakt u gebruik van respijtzorg?

	2016	2011
ja	4%	6%
nee	96%	94%

Wilt u hieronder aankruisen waar u als mantelzorger behoefte aan heeft? (6 meest genoemde antwoorden)

	2016	2011
geen	55%	57%
huishoudelijke ondersteuning	20%	14%
financiële tegemoetkoming	16%	9%
andere praktische ondersteuning	7%	2%
respijtzorg	7%	6%
advies en begeleiding	5%	11%
emotionele steun	6%	9%

Weet u waar u terecht kunt voor hulp en ondersteuning bij het uitvoeren van uw mantelzorgtaken?

	2016	2011
ja	63%	59%
nee	37%	41%

Kent u het het Toegangsteam (Wmo-loket) van de gemeente Olst-Wijhe?

	2016	2011
ja	58%	69%
nee	42%	31%

Weet u voor wat voor zaken u bij het Toegangsteam/Wmo-loket terecht kunt?

	2016	2011
ja, dat weet ik zo'n beetje	78%	59%
ja, dat weet ik heel goed	5%	14%
nee	17%	27%

Kunt u aangeven in hoeverre u het eens bent met de stelling De gemeente Olst-Wijhe heeft voldoende aandacht voor mantelzorgers.

	2016	2011
helemaal mee eens	1%	6%
mee eens	18%	27%
neutraal	73%	52%
mee oneens	5%	15%
helemaal mee oneens	3%	0%

Algemene gegevens**Geslacht van de mantelzorger**

	2016	2011
man	41%	40%
vrouw	59%	60%

Leeftijd van de mantelzorger

	2016	2011
t/m 40 jaar	6%	3%
41-50 jaar	16%	13%
51-60 jaar	24%	19%
61-70 jaar	27%	33%
Ouder dan 70 jaar	27%	31%

Samenstelling huishouden van de mantelzorger

	2016	2011
alleenwonend	13%	8%
één volwassene met kind(eren)	5%	3%
twee volwassenen	61%	64%
twee volwassenen met kind(eren)	20%	24%
anders	1%	1%

Mantelzorger verricht betaalde werkzaamheden

	2016	2011
ja	35%	30%
nee	65%	70%

Bijlage 9 Vragenlijst

Sinds de invoering van de Wet Maatschappelijke Ondersteuning (Wmo) zijn gemeenten verantwoordelijk voor de ondersteuning van mantelzorgers. Mantelzorgers zijn mensen die intensief, langdurig en onbetaald zorgen voor zieke, gehandicapte of hulpbehoevende personen uit hun directe omgeving. Zij doen dit vrijwillig uit liefde of persoonlijke betrokkenheid, als partner, familielid, buurtgenoot of vriend.

A. De ontvanger van mantelzorg

1. Aan wie verleent u mantelzorg?

Meer antwoorden mogelijk

1. ouder
2. partner
3. kind
4. broer/zus
5. ander familielid
6. buurvrouw/buurman
7. vriend(in)
8. iemand anders, namelijk

2. Waar woont degene aan wie u mantelzorg verleent?

Meer antwoorden mogelijk

1. bij mij in huis
2. in een huis naast of tegenover dat van mij
3. bij mij in de straat of buurt
4. elders in het dorp
5. buiten het dorp

3. Waaruit bestaat de mantelzorg die u geeft?

Meer antwoorden mogelijk

1. hulp in de huishouding
2. hulp bij de lichamelijke verzorging (bijv. aankleden of douchen)
3. hulp bij de medische verzorging
4. hulp met administratie en/of financiën
5. hulp met begeleiding en/of vervoer (bijv. doktersbezoek)
6. het bieden van gezelschap
7. voorlezen
8. anders, namelijk

4. Welke beperking heeft degene aan wie u mantelzorg biedt?

Meer antwoorden mogelijk

1. dementie
2. langdurige ziekte
3. lichamelijke beperking
4. verstandelijke beperking
5. sociale beperking
6. psychische – emotionele beperking
7. anders, namelijk

B. Tijdsbesteding aan mantelzorg

5. Hoeveel dagen in de week besteedt u aan mantelzorg?

1. 1
2. 2
3. 3
4. 4
5. 5
6. 6
7. 7

6. Hoeveel uur besteedt u gemiddeld **per dag** aan mantelzorg?

1. minder dan 1 uur
2. tussen 1 en 2 uur
3. tussen 2 en 4 uur
4. tussen 4 en 8 uur
5. meer dan 8 uur

7. Hoe lang verleent u al mantelzorg?

1. korter dan 3 maanden
2. 3 tot 6 maanden
3. 6 tot 12 maanden
4. 1 tot 3 jaar
5. 3 tot 5 jaar
6. langer dan 5 jaar

8. Hoe ervaart u de zwaarte van het verlenen van mantelzorg?

1. helemaal niet belastend
2. redelijk belastend
3. heel erg belastend

C. Ondersteuning

9. Ontvangt u op dit moment ondersteuning bij uw taken als mantelzorger?

Meer antwoorden mogelijk

1. nee
2. ja, van St. Vrijwillige Thuiszorg Overijssel, voor mantelzorgers en vrijwilligerszorg
3. ja, van een thuiszorgorganisatie
4. ja, van een andere instelling dan de thuiszorg
5. ja, van een familielid of vriend
6. ja, van een vrijwilligersorganisatie
7. ja, van een kerkelijke organisatie
8. ja, anders namelijk

10. Bent u tevreden over de hulp en ondersteuning die u krijgt bij uw taken als mantelzorger?

1. zeer tevreden
2. tevreden
3. niet tevreden, maar ook niet ontevreden
4. ontevreden
5. zeer ontevreden

11. Loopt u zelf als mantelzorger tegen één of meerdere problemen aan?

Meer antwoorden mogelijk

1. nee
2. ja, lichamelijke problemen
3. ja, praktische problemen
4. ja, psychische problemen
5. ja, de combinatie met betaald werk
6. ja, weinig tijd voor sociale contacten en hobby's/vrijtijdsbesteding
7. ja, emotionele problemen
8. ja, financiële problemen
9. ja, anders namelijk

12. *Respijtzorg* is het tijdelijk volledig overnemen van de zorgtaken van een mantelzorger; dit wordt ook wel vervangende zorg genoemd. Dit kan voor een enkele keer zijn, maar ook voor regelmatig terugkerende zorgovername. De vervangende zorg kan variëren van enkele uren tot vakantieopvang van enkele weken. Respijtzorg kan zowel thuis (door bijvoorbeeld zorgvrijwilligers) als buitenshuis geboden worden.

Wist u voordat u de omschrijving hierboven las wat respijtzorg is?

1. ik kende het alleen van naam
2. ik kende de naam en ik wist wat het inhield
3. nee, ik had er nog nooit van gehoord

13. Maakt u gebruik van respijtzorg?

1. ja, soms
2. ja, vaak
3. nee

14. Wilt u hieronder aankruisen waar u als mantelzorgers behoefte aan heeft?

Meer antwoorden mogelijk

1. geen >>> **ga naar vraag 16**
2. huishoudelijke ondersteuning
3. verpleegkundige ondersteuning
4. andere praktische ondersteuning (bijv. hulp bij administratie)
5. contact met andere mantelzorgers
6. kortdurende respijtzorg / vervangende zorg
7. langdurige respijtzorg / vervangende zorg
8. financiële tegemoetkoming
9. materiële hulp (bijv. aanpassingen van de woning)
10. informatie over mantelzorg
11. advies en begeleiding
12. emotionele steun
13. tilcursus
14. cursus geheugentraining
15. cursus een zieke thuis verzorgen
16. cursus omgaan met dementie
17. cursus omgaan met depressie
18. anders, namelijk

15. Kunt u aangeven aan welke vorm van ondersteuning u het **meest** behoefte heeft?
Hieronder kunt u het desbetreffende nummer van vraag 14 invullen.

nummer

--	--

16. Weet u waar u terecht kunt voor hulp en ondersteuning bij het uitvoeren van uw mantelzorgtaken?

1. ja
2. nee

17. Aan welke organisatie denkt u **als eerste** indien u ondersteuning nodig heeft?

1. St. Vrijwillige Thuiszorg Overijssel, voor mantelzorgers en vrijwilligerszorg
2. Ut Huus (St. WelzijnOlst-Wijhe)
3. zorgadviseurs Weijtendaal/Averbergen/Willibrord
4. huisarts
5. gemeente
6. Algemeen Maatschappelijk Werk
7. anders, namelijk

18. Kent u het het Toegangsteam (Wmo-loket) van de gemeente Olst-Wijhe?

1. ja
2. nee >>> **ga naar vraag 20**

19. Weet u voor wat voor zaken u bij het Toegangsteam/Wmo-loket terecht kunt?

1. ja, dat weet ik zo'n beetje
2. ja, dat weet ik heel goed
3. nee

20. Weet u voor wat voor zaken u bij de Wmo-Adviesraad Olst-Wijhe terecht kunt?

1. ja, dat weet ik heel goed
2. ja, dat weet ik zo'n beetje
3. nee, ik ken het bestaan, maar weet niet wat ze doen
4. nee, ik ken de Wmo-Adviesraad Olst-Wijhe niet

21. Kunt u aangeven in hoeverre u het eens bent met onderstaande stelling:
De gemeente Olst-Wijhe heeft voldoende aandacht voor mantelzorgers.

1. helemaal mee eens
2. mee eens
3. neutraal
4. mee oneens
5. helemaal mee oneens

22. Heeft u ideeën over manieren waarop de mantelzorger beter ondersteund kan worden?

D. Waardering van mantelzorgers

De gemeente wil de mantelzorgers in haar gemeente ook jaarlijks graag waarderen voor hun inzet. Sinds 2015 gebeurt dit door de actie Blijk van Waardering. Zorgontvangers kunnen VVV bonnen aanvragen om als dank aan hun mantelzorger(s) te geven. De aanvraag kan digitaal of op papier worden ingediend. Vrijwillige Thuiszorg voert de aanvraag namens de gemeente uit, zodat zorgontvangers/mantelzorgers rechtstreeks in contact komen met de mantelzorgconsulent.

23. Heeft degene aan wie u mantelzorg geeft gebruik gemaakt van deze actie?

1. ja
2. nee

24. Bent u tevreden over de **aanvraagprocedure** via Vrijwillige Thuiszorg?

1. zeer tevreden
2. tevreden
3. niet tevreden, maar ook niet ontevreden
4. ontevreden
5. zeer ontevreden
6. kan ik niet beoordelen

25. Bent u tevreden over de **vorm** van het Blijk van waardering (VVV bonnen)?

1. ja
2. nee, voorkeur voor een speciaal in Olst of Wijhe te besteden winkeliersbon
3. nee, voorkeur voor een persoonlijk presentje
4. nee, liever een activiteit/bedankbijeenkomst
5. nee, liever meer ondersteuning
6. nee, anders namelijk

26. Bent u tevreden over onze actie Blijk van Waardering?

1. ja, ik voel mij hierdoor gewaardeerd
2. nee, overbodig
3. nee, liever meer ondersteuning
4. nee, anders namelijk

27. Heeft u ideeën over manieren waarop de mantelzorger beter gewaardeerd kan worden?

E. Algemene gegevens

De volgende vragen helpen ons inzicht te geven in wie de mantelzorgers zijn. Zou u daarom ook onderstaande vragen willen beantwoorden? De antwoorden worden anoniem en alleen voor dit doel gebruikt.

28. Wat is uw geslacht?

1. man
2. vrouw

29. In welk jaar bent u geboren?

In 19

--	--

30. Wat is de samenstelling van uw huishouden? (bij kinderen gaat het alleen om **thuiswonende** kinderen)

1. alleenwonend
2. één volwassene met kind(eren)
3. twee volwassenen
4. twee volwassenen met kind(eren)
5. samenwonend met meerdere anderen (studentenhuis/-flat, woongroep etc.)
6. anders

31. Verricht u betaalde werkzaamheden?

1. ja
2. nee >>> **ga naar vraag 33**

32. Hoeveel uur per week verricht u betaalde werkzaamheden?

--	--

 uur

33. In welke inkomensgroep valt, alles bij elkaar geteld, het gezamenlijke netto jaarinkomen van **alle** leden van uw huishouden?

*'Netto' wat overblijft na aftrek van belasting en premies.
Vakantietoeslag, kinderbijslag, studiebeurs,
13e maand, bijverdiensten e.d. tellen ook mee
bij het netto inkomen.*

1. tot € 11.500
2. € 11.500 tot € 16.500
3. € 16.500 tot € 22.000
4. € 22.000 of meer
5. weet niet/ wil niet zeggen

Hiermee zijn we aan het einde van de vragenlijst gekomen. Wij bedanken u voor uw medewerking. U kunt de ingevulde vragenlijst in de bijgaande antwoordenvolp terugsturen. Een postzegel is niet nodig. Wilt u de vragenlijst **vóór 8 augustus 2016** terugsturen?

Ontbreekt de envelop, dan kunt u de vragenlijst in een eigen envelop zonder postzegel opsturen naar:

Gemeente Olst-Wijhe
Onderzoek mantelzorgers
Antwoordnummer 81301
8130 VB Wijhe